

MATEMATIKAGA IXTISOSLASHTIRILGAN BOSHLANG'ICH SINFLARDA DIAGRAMMA VA JADVALLAR ISHLASH METODIKASI

Primova Maftuna

Nizomiy nomidagi O'zbekiston Milliy pedagogika universiteti o'qituvchisi

Qo'chqorova Maftuna

Nizomiy nomidagi O'zbekiston Milliy pedagogika universiteti o'qituvchisi

Urazbayeva Sadoqat

Nizomiy nomidagi O'zbekiston Milliy pedagogika universiteti o'qituvchisi

Abstract: This article highlights the significance of using charts and tables in specialized primary school mathematics classes, their role in developing students' logical thinking, and the methods for their application during the teaching process. Through charts and tables, students develop essential skills in data analysis, comparison, and synthesis.

Keywords: chart, table, mathematics, primary education, logical thinking, specialized class.

Аннотация: В данной статье освещаются значение использования диаграмм и таблиц в начальных классах с математическим уклоном, их роль в развитии логического мышления учащихся, а также методы их применения в учебном процессе. Посредством диаграмм и таблиц учащиеся формируют навыки анализа, сравнения и обобщения данных.

Ключевые слова: диаграмма, таблица, математика, начальное образование, логическое мышление, специализированный класс.

Annotatsiya: Ushbu maqolada matematikaga ixtisoslashtirilgan boshlang'ich sinflarda diagramma va jadvallardan foydalanishning ahamiyati, ularning o'quvchilarning mantiqiy fikrlashini rivojlantirishdagi o'rni hamda dars jarayonida qo'llash metodlari yoritilgan. Diagramma va jadvallar orqali o'quvchilar ma'lumotlarni tahlil qilish, solishtirish va umumlashtirish ko'nikmalarini shakllantiradilar.

Kalit so'zlar: diagramma, jadval, matematika, boshlang'ich ta'lim, mantiqiy fikrlash, ixtisoslashtirilgan sinf.

Kirish

Boshlang'ich ta'lim bosqichi, ayniqsa matematikaga ixtisoslashtirilgan yo'nalishlarda, o'quvchilardan yuqori darajadagi mantiqiy izchillik va tahliliy tafakkurni talab etadi. Abstrakt matematik tushunchalar, sonli bog'lanishlar va murakkab miqdoriy nisbatlarni o'zlashtirishda kichik maktab yoshidagi bolalar psixologik jihatdan ko'rgazmalilikka ehtiyoj sezadilar. Shu sababli, dars jarayoniga diagramma va jadvallarni tizimli olib kirish shunchaki illustratsiya emas, balki

murakkab axborotni vizual qoliplarga solish orqali o'quvchining analitik qobiliyatini shakllantiruvchi asosiy metod hisoblanadi. Bu vositalar o'quvchiga ma'lumotlarni tartibga solish, ularni o'zaro taqqoslash va mustaqil matematik xulosalar yasash imkonini beradi.

Jadvallar va diagrammalar bilan ishlashning uslubiy bosqichlari Jadvallar bilan ishlash metodikasi o'quvchida ma'lumotni tizimlashtirish ko'nikmasini shakllantiradi. Bu jarayon masala shartidan muhim ma'lumotlarni saralab olish, ustun va qatorlar strukturasini belgilash hamda axborotni mantiqiy kataklarga joylashtirish kabi algoritmlarni o'z ichiga oladi. Masalan, o'quvchilar o'zlashtirish ko'rsatkichlarini jadvalga tushirish orqali sonlar orasidagi farqni yaqqol ko'radilar. Diagrammalar esa ushbu jadvallardagi statistik ma'lumotlarga vizual obraz bag'ishlaydi. Ixtisoslashtirilgan darslarda ustunli diagrammalar miqdorlarni solishtirishda, doiraviy diagrammalar butunning qismlarini tahlil qilishda, chiziqli diagrammalar esa jarayonlarning vaqt davomidagi dinamikasini kuzatishda eng samarali vositadir.

CHART TYPES

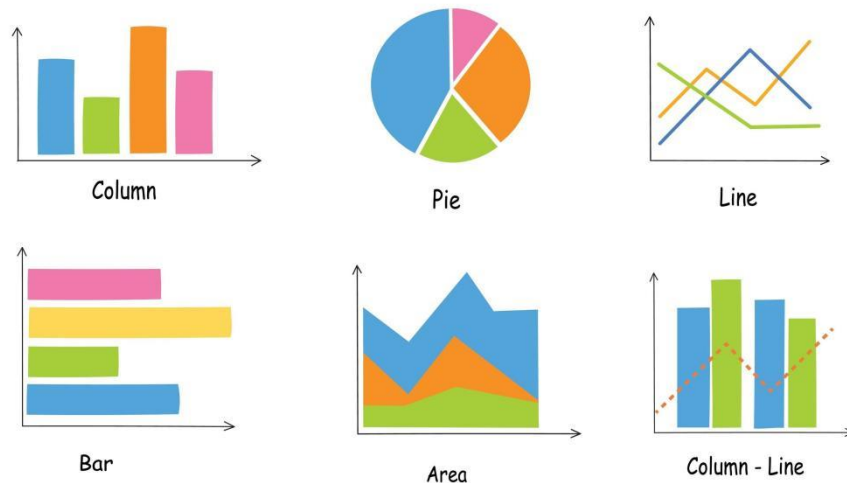

Diagramma va jadvallarning ta'limdagi ahamiyati

Diagramma va jadvallar:

- sonli ma'lumotlarni tartibga soladi;
- ma'lumotlarni taqqoslash imkonini beradi;
- o'quvchilarning kuzatish qobiliyatini rivojlantiradi;
- mustaqil xulosa chiqarishga yordam beradi;
- matematik tushunchalarni vizual tarzda anglatadi .

Boshlang'ich sinf o'quvchilari abstrakt tushunchalarni qabul qilishda qiynalishi mumkin. Shu sababli jadval va diagrammalar mavzuni ko'rgazmali tarzda tushuntirishda muhim rol o'ynaydi.

Diagrammalarning turlari

Boshlang'ich sinflarda quyidagi diagramma turlaridan foydalanish maqsadga muvofiq:

Ustunli diagramma

Bu diagramma sonlarni taqqoslashda qulay hisoblanadi. Masalan, bir hafta davomida o'quvchilarning kitob o'qish sonini ko'rsatishda ishlatiladi.

Doiraviy diagramma

Butunning qismlarini ko'rsatishda foydalaniladi. Masalan, sinfdagi o'quvchilarning fanlarga qiziqishini foizlarda ifodalash mumkin.

Chiziqli diagramma

Vaqt davomida o'zgarishlarni ko'rsatishda samarali. Masalan, o'quvchining oy davomidagi natijalarini kuzatish mumkin.

Jadvallardan foydalanish metodikasi

Jadval tuzish o'quvchilarda ma'lumotni tizimlashtirish ko'nikmasini shakllantiradi.

Darsda jadvaldan foydalanishda:

- ma'lumot tanlanadi;
- ustun va qatorlar belgilanadi;
- ma'lumot joylashtiriladi;
- tahlil qilinadi;
- xulosa chiqariladi.

Misol;

O'quvchi	Masala soni	To'g'ri javob
Ali	10	8
Vali	10	9
Salima	10	7

Bu jadval orqali o'quvchilar natijalarni taqqoslashni o'rganadilar.

Dars jarayonida qo'llash usullari

Diagramma va jadvallar:

- yangi mavzuni tushuntirishda;
- mustahkamlashda;
- nazorat ishlarida;
- guruhli ishlarda;
- loyiha topshiriqlarida qo'llanilishi mumkin.

O'qituvchi o'quvchilarga jadval asosida savollar berib, ularning mantiqiy fikrlashini rivojlantiradi.

Matematikaga ixtisoslashtirilgan boshlang'ich sinflarda diagramma va jadvallardan foydalanish ta'lim samaradorligini oshiradi. Ular o'quvchilarda tahlil qilish, taqqoslash,

umumlashtirish va mustaqil fikrlash ko'nikmalarini rivojlantiradi. Shu bois matematika darslarida ushbu vositalardan muntazam foydalanish muhim pedagogik ahamiyatga ega.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi. Boshlang'ich ta'lim davlat ta'lim standarti. – Toshkent, 2021.
2. Jumayev M.E. Boshlang'ich sinflarda matematika o'qitish metodikasi. – Toshkent: "O'qituvchi", 2019.
3. Hasanov S., To'raqulov A. Matematika o'qitish metodikasi. – Toshkent, 2018.
4. Azizxo'jayeva N.N. Pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: "Fan", 2020.
5. Mavlonova R.A., To'rayev O. Boshlang'ich ta'lim pedagogikasi. – Toshkent, 2022.
6. www.ziynet.uz
7. www.edu.uz